

Oikeudenkäynti

Tehtävä 1.

- **Pääkäsittely on suullinen: Asianosainen ei saa esittää asiaa kirjallisesti.**
 - Oikeudenkäynnin julkisuus toteutuu parhaiten suullisessa menettelyssä.
- Suulliseen menettelyyn liittyy käsittelyn **välittömyys: Suullisessa käsittelyssä vastapuolen on välittömästi vastattava vastapuolen esityksiin.**
- **Keskittäminen: Koko aineisto pyritään käsittelemään yhtäjaksoisesti oikeudenkäynnissä. Tuomarit eivät vaihdu.**

RIITA-ASIAN OIKEUDENKÄYNNIN PERIAATTEET (tehtävä 1):

SUULLISUUSPERIAATE

- * ASIANOSAISTEN, TODISTAJIEN, ASIANTUNTIJOIDEN JA MUIDEN KUULTAVIEN LAUSUMAT ESITETÄÄN SUULLISESTI

KESKITYSPERIAATE

- * OIKEUDENKÄYNTIAINEISTO ESITETÄÄN TUOMIOISTUIMELLE KOKONAISUUDESSAAN YHDellä KERTAA JA KÄSITELLÄÄN SIINÄ SAMALLA KERTAA

VÄLITTÖMYYSPERIAATE

- * OIKEUDENKÄYNTIAINEISTO ESITETÄÄN KOKONAISUUDESSAAN ASIAN RATKAISEVALLE TUOMIOISTUIMELLE
- * TUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO PYSYY MUUTTUMATTOMANA KOKO KÄSITTELYN AJAN

Oikeudenkäynti on tarkoitus käydä yhdellä kertaa niin, että sama tuomioistuin, asianosaiset sekä todistajat ja todisteet käydään suullisesti kerralla läpi!

Käräjäoikeuden asiat

■ Hakemusasiat

- käräjäoikeuden toimenpide (esim. avioero, konkurssi...)

■ Riita-asiat

- kahden (tai useamman) yksityishenkilön välinen riita/erimielisyys

■ Rikosasiat

- Yleisen syytteen alainen teko

Tehtävä 3.

- a) **Haastehakemus muodostaa perustan oikeudenkäynnille ja perusteen kanteenmuutoskiellolle.**
- b) **Haastehakemus sisältää kanteen, sen perusteet ja todisteet sekä oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.**
- c) **Haastehakemus toimitetaan lain mukaan toimivaltaisen käräjäoikeuden kansliaan.**

Riita-asia

1. Kantajan haastehakemus

- kanne
- perusteet
- todisteet
- oikeudenkäyntikulujen korvausta koskeva vaatimus

2. Valmistelu

- kanteen tutkimatta jättäminen - puutteellinen
- kanteen hylkääminen - perusteeton

3. Haaste vastaajalle

4. Vastaajan vastaus

- myöntö/vastustus
- vastustamisen perusteet + todisteet

a) **käräjäoikeuden yksipuolinen tuomio** (ei vastausta, riidaton)

b) **kirjallinen menettely** (ei tarvetta pääkäsittelyyn, ei vastusteta)

c) **sovinto** (valmisteluistunto)

d) **ratkaisu pääkäsittelyssä** → moniste

Tehtävä 27: S2011/5

Miten rikos- ja riita-asian oikeuskäsittely eroavat toisistaan?

	Rikos-asia	Riita-asia
Tarkoitus		
Käynnistyminen		
Osapuolet		
Osapuolten roolit		
Sopiminen		
Oikeuden kokoonpano		

Oikeusprosessi: Vertaile, miten rikos- ja riita-asian oikeudenkäyntikäsitteily eroavat toisistaan (tarkoitus, alku, osalliset)?

➔ **Prosessin tarkoitus:**

- **Riita-asiassa prosessin tarkoituksena on selvittää, onko kantajan kanne aiheellinen ja voidaanko se näyttää toteen.**
- **Rikosprosessin tarkoituksena on selvittää, onko todella tapahtunut rikos sekä määrittää rikokseen syylliseksi osoitetulle lainmukainen rangaistus.**

→ Prosessin käynnistämistapa:

- Riita-asiassa prosessi käynnistyy kantajan kanteesta eli vaatimuksesta, jossa kantaja (luonnollinen tai oikeushenkilö) esittää vaatimuksensa eli kanteen.
 - Jos kantajan kanne osoitetaan oikeaksi, prosessin tarkoituksena on saavuttaa täytäntöönpanokelpoinen tuomio, jotta kantaja ”saisi oikeutta”.
- Rikosasiassa se käynnistyy syyttäjän esittämästä syytteestä, jota on edeltänyt poliisitutkinta. Se on viranomaistoimintaa.

→ Prosessin osalliset;

- Riita-asiassa osallisia ovat kantaja ja vastaaja sekä oikeuden puolesta käräjätuomari.
- Rikosasiassa osallisia ovat syyttäjä ja syytetty. Juttua ratkaisee käräjätuomari yksin tai yhdessä lautamiesten kanssa.

(jatkuu)

→ **Prosessin osalliset ja heidän roolinsa;**

- **Riita-asiassa kantaja esittää vaatimuksen, johon vastaaja vastaa tai voi myös olla vastaamatta.**
- **Rikosasiassa syyttäjä esittää syytteen, joka kohdistuu syytettyyn.**

(jatkuu)

→ Sitä, missä määrin osapuolet voivat sopia;

- Riita-asiassa sopimus on yleensä sallittu.
- Rikosasiassa ei ole enää oikeudenkäynnin aikana mahdollisuutta sopimiseen.
 - lievät rikokset

Riita-asian ja rikosasian käsitteiden ero

- Riita-asiassa yhden tuomarin käsittely.
- Vain rikosasioissa voidaan käyttää lautamiehiä.

Oikeudenkäynnissä ei ole eroa.

Istuntojen kokoonpanot

Yhden tuomarin istunto:

- **on toimivaltainen esim.:**
 - kirjallisessa menettelyssä käsiteltävissä asioissa
 - rikosjutuissa, joissa laissa sallittu enimmäisrangaistus on neljä vuotta
 - riita-asioiden valmisteleavassa käsittelyssä ja välittömästi sen yhteydessä pidettävässä oikeudenkäynnissä

Istuntojen kokoonpanot

Lautamieskokoonpano:

- ratkaistaan vain rikosjuttuja
- yksi lainoppinut puheenjohtaja (eli käräjäoikeuden tuomari) ja kaksi lautamiestä
- Lautamieskokoonpanoa voidaan poikkeustapauksissa täydentää yhdellä lakimiehellä ja/tai yhdellä lautamiehellä.

Istuntojen kokoonpanot

Kolme tuomaria eli lakimieskokoonpano:

- riitajutut ja erityiset rikosasiat
- lainopillisesti kaikkein visaisimmat riidat ja rikokset

Riita-asian ja rikosasian käsitteiden ero

Käräjäoikeuden päätökseen tyytymätön voi valittaa tuomiosta hovioikeuteen ja hovioikeuden tuomioon tyytymätön voi hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta.

Jos valituslupa myönnetään, korkein oikeus käsittelee asian, ja sen tuomio on lopullinen.

Rikosasioiden sovittelu voi johtaa siihen, ettei oikeudenkäyntiä pidetä.

Tehtävä 5.

- **Väinö on velvollinen todistamaan.**
 - Työeste ei poista velvollisuutta.
- **Sarin tilanne on tulkinnanvarainen.**
 - Aviopuoliso tai kihlattu voi kieltäytyä.
 - Sanamuoto ei koske tyttöystävää, mutta usein tarkoittaa samaa kuin kihlattu.
 - Saa todistaa halutessaan
- **Pekan kohdalla käräjäoikeus harkitsee.**

Tehtävä 10.

- a) **Näyttö = esitetyn väitteen osoittamista oikeaksi = todistelu**
- b) **Pyritään täyteen näyttöön – tuomioistuin päättää milloin saavutettu**
- c) **Riita-asiassa kantaja, rikosasiassa syyttäjä**
- d) **Itse velkakirja**

Tehtävä 11.

- a) **Todistamisesta kieltäytyä voivat:**
- entiset ja nykyiset aviopuolisot sekä kihlatut
 - etenevät ja takenevät sukulaiset sekä näiden puolisot
 - sisarukset
- b) **Uhkasakko + voidaan määrätä tuotavaksi**
- c) **Kutsuttaessa**

Tehtävä 12.

- a) Oikeuden tulee pyrkiä täyteen näyttöön.** Jos esim. henkirikoksessa ainoa näyttö on tekijäksi ilmoittautuneen tunnustus, on sitä pidettävä puutteellisena näyttönä. Käytännössä esim. elinkautisvangit saattavat perusteettomasti ilmoittautua rikosten tekijöiksi.
- b) Syyte on todistettava esittämällä muuta näyttöä (esim. kirjalliset todisteet) niin täydellisesti, että oikeus voi vakuuttua kohdassa a tarkoitetulla tavalla syyllisyydestä.**

Muutoksenhaku

- 1. Tyytymättömyyden ilmoittaminen – 7 päivää**
 - muuten lainvoimaiseksi
- 2. Valitus hovioikeudelle – 30 päivää**
 - vastavalitus → seulonta
- 3. Korkeimpaan oikeuteen vain, jos saa valitusluvan.**

Mikä rooli oikeudenkäynnissä on seuraavilla henkilöillä?

- a) kantaja
- b) vastaaja
- c) syyttäjä
- d) lautamies
- e) käräjätuomari
- f) asianajaja
- g) todistaja

a) Kantaja

- on siviilioikeudenkäynnin aloitteentekijä
- henkilö, joka esittää tuomioistuimelle vaatimuksen ja pyytää siihen ratkaisua.
- Asianomistaja.
- Uhri.

b) Vastaja

- Riitaoikeudenkäynnissä asianosainen, johon kantajan kanne kohdistuu eli hän on "kanteeseen vastaja".
 - Vastajaan kohdistetaan vaatimus, jota vastaan hän pyrkii puolustautumaan esittämällä vasta-argumentteja ja todisteita, kuten dokumentteja ja todistajanlausuntoja.
- Syylliseksi epäilty.

c) Syyttäjä

- **Valtion viranomainen, jonka tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteutumisesta rikosasioissa.**
 - paikallissyyttäjinä käräjäoikeuksissa toimivat kihlakunnansyyttäjät
 - huolehtii yhteiskunnan puolesta siitä, että rikoksen johdosta ryhdytään toimiin rikoksentekijän rankaisemiseksi.
- **Tuo oikeudenkäynnissä esiin kaikkea todistusaineistoa – esim. henkilötodistajia ja asiakirjoja – joka tukee hänen vastaajaan kohdistuvaa syytettään.**

d) Lautamies

- **Käräjäoikeuden täysivaltainen maallikkojäsen** kaikissa niissä jutuissa, joihin hän osallistuu.
- Lautamiehet osallistuvat rikosasioiden ja perheoikeudellisten riitojen ratkaisemiseen.
- Käräjäoikeuden muodostavat tällöin lainoppinut tuomari puheenjohtajana ja kolme lautamiestä.
- Lautamiehet valitsee kunnanvaltuusto toimikaudekseen eli neljäksi vuodeksi.

e) Käräjätuomari

- **Käräjäoikeuden tuomarivirkamies, joka johtaa puhetta käräjäoikeudessa.**
- Hänen valtuuksistaan määrätään laissa.
- Käräjätuomari edustaa juridista asiantuntemusta, ja hänen tehtävänä on löytää oikeat, tapaukseen sovellettavat lainkohdat.

f) Asianajaja

- **Oikeustieteellisen koulutuksen saanut henkilö, joka on Suomen Asianajajaliiton jäsen ja joka palkkiota vastaan antaa oikeusapua eli avustaa päämiestään.**
 - mieltii ja harkitsee päämiehen puolesta, mikä on oikeudellisesti viisain tapa hoitaa tämän asia.
- Asianajajan toimivalta perustuu valtuutukseen, joka voidaan milloin tahansa peruuttaa. Asiakas eli päämies määrää hänen valtuuksistaan.
- Julkiset oikeusavustajat, oikeusapu.
- Huom! Notari – auskultointi.

g) Todistaja

- **Henkilö, joka on kutsuttu oikeuteen kertomaan kaiken, mitä hän havaintojensa perusteella tietää käsiteltävästä asiasta.**
- Hänen on puhuttava totta. **Jos** todistaja **valehtelee** tai salaa jotakin asiaan vaikuttavaa, hän joutuu **syytteeseen perättömästä lausumasta.**
- Perättömään lausumaan syyllistynyt voidaan tuomita vankeusrangaistukseen.
- Todistajanlausunto on osa tarvittavaa näyttöä.